

İÇTİHAT

İDJTİHAD



Kuruş

10

Sayı

314

LORD BYRON

[İÇİNDEKİLER]

Ba'zı harbler na kabili ictinab
İstikbalin din yokluğu
Lord Byron
12 yaşında heykeltraş
Bahtımın Tarihi [Kıt'a]
A. Mlle. X (Sonnet)
Baykuş [Şi'ir]
Tıb fakültesinde 'ilmi 'ayb
Bal ayı (Tenkid)
Solmayan güzellikler
'Ameli Ruhhiyyat'dan

Dr. G. Le Bon
J. M. Guyau
M. Des Granges
Ebubekir Hazim
Dr. AB. Djevdet
Gabriel Valensi
Dr. Kaya
İctihad
M. Ferid
Şa'irler
Dr. G. Le Bon

Orhaniye Matbaası

ABONNEMENT

Pays étrangers

Pour un an: 2 Dolars

Edition spéciale: 3 Dolars.

ADRESSE

"İdjtihad,, Constantinople

Téléph: St. 865

xxvième ANNÉE

1 Février 1931

İCTİHAD

Türkçe ve Fransızca

İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ

No: 314

ABONEMAN:

Seneliği [24Nusha] Türkiye için 2 1/2, Âlâ kâğıdı 5 Liradır

İDAREHANESİ

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi:

1904 — Genève.

Yirmi altıncı sene

1 Şubat 1931

seydi ve Anvers üzerine yürüyerek doğrudan doğruya İngiltere menafî'ini tehdit etmeseydi, İngiltere, şübhesiz, mücadeleye iştirak etmeyecekdi.

Bu aynı nazır ve vatandaşlarından bir çoğu Fransanın imdadına İngilterenin gelmiş olduğuna kani' görünüyorlar.

Henüz gayri muayyen çok senelerden sonra, büyük harbin menş'elerini bi tarafa tettebbü' etmek mümkün olduğu zaman müverrihler hiç şübhe yok, göreceklendir ki zevahire rağmen bil'akis İngiltrenin imdadına yetişen Fransa olmuşdur. O zaman Avrupanın çarpışmasını, Almanya ile İngiltere arasında bir hegemonya mübarezesi olarak nazarı i'tibara alınacaktır. Fransanın Belçikanın ve diğer memleketlerin mübarezeye karışmış olmaları sadece iki büyük rakibin, cihan ticaretine hâkim olmak isteyen iki büyük rakibin yolu üzerinde bulunduklarından olmuşdur. Harbin yalnız netayici mu'ayene ve tedkik olunursa, şübhesiz olarak görülür ki İngiltere, zi kudret tehdidinin büyüdüğünü his ettiği bir rakibini, Fransa sayesinde mağlûb etmiştir. Kezalik (Fransa) nın sayesinde ki Alman «Hegemonya»sına varis oldu, ve bizzat Lord Curzon un parlamentoda beyanatına nazaran, İngilterenin her tahayyül edebileceği derecenin fevkine çıkan bir muazzam impratorluk olmaya muvaffak oldu.

Hemen hemen na kabili ictinab harbler listesine yakında artık besleyemeyecek olduğu fazla nüfusun Amerika toprağına Muhaceretine mümâne'at etmesinin neticesi olarak Müttehidei Amerika ile Japonya arasında tahaddüs edecek müstakbel mübarezeyi de dahil etmek lâzımdır.

Nüfusun fazla sür'atle artmasının neticelerini mütala'a ederken bu bahsâ 'avdet için vesile bulacağız,

Dr. G. Le Bon

İSTİKBALİN DİN YOKLUĞU[*]

L'IRRELIGION DE L'AVENIR

YAZAN: J. M. GUYAU

Kimsenin bizi iştmediğine, bizimle uzakdan kimsenin 'alakadar olmadığına, cihan mahlukatının fesih bir yalnızlıkla muhat olduğuna inanmaya razı olmak güçtür. Allah, ilk ve son sa'etin da'ima hazır olan dostudur, bize her tarafda refakat eden, başkalarının bizi ta'kib

edemedikleri yerde bile, ölümde bile yanımızda bulduğumuz bir dostdur.

Artık mevcut olmayad ve sevmiş olduğumuz kimselerden kime bahs etmeli? Etrafımızda bulunanlardan ba'zıları, onları [yani o sevgili ölüleri] pek az tehattur ederler, ba'zıları ise tanımamışlardır bile; Fakat bu ilâhi ve her tarafda hazır ve nazır zatda ölümün dağıtdığı cem'iyetin tekrar teşekkül ettiğini his ederiz. **In eo Vivimus**, onda artık ölemeyiz.

Bu nokta'i nazarda, dini hissın mevz'u'u olan Allah, artık yalnız bir vasî ve bir efendi gibi görünemez: bir dostdan daha eyidir; hakiki bir babadır.

Evvela pek küçük çocuklar babalarını tasavvur ettikleri gibi, Allah, haşin ve kadiri-kül bir babadır. Çocuklar babalarının her şeye kadir olduğuna, mu'cizeler yaptığını kolayca inanırlar: Onun bir sözü dünyayı yerinden oynatır; **Fiat lux!** aydınlık olsun! derdemez güneş doğar onun nehy ettiği bir şeyi yapmak 'ikabı mucib olur. Çocuklar babalarının iktidarlarını onlara karşı 'acizlerle ölçerler. Daha sonraları fa'ik bir kavrayış husule geldi; insan büyüdüke, Allahı büyüdü, ona daha ahlaki bir seciye verdi: bu Allah bizimkidir. Bir kurbandan [bir fedakârlıktan] sonra onun bir tebessümüne muhtacız, onu düşünmek bize kuvvet olur.

Bu hususda erkekden daha genc olan kadın, bhusus kadın, göklerde bulunan Allaha daha zizade muhtac oldu. Allahımız elimizden alındığı, semavi vesayetden bizi kurtarmak istenildiği vakit kendimizi birden bire yetim buluruz. Hazreti İsa nın, ölümü, müfekkire'i beşerî hür kılacak olan muhtazir Allahın bu büyük timsalinde derin bir hakikat görülebilir [*] Bu yeni 'azab dramı yalnız viedanda cereyan eder, bununla beraber az dilhıraş değildir, insan hiddetlenir, ölen bir baba düşünüldüğü gibi uzun günler o düşünülür. Va'd olunan necat [Délivrance] dan ziyade kayb edilen himaye ve merbutiyyet his olunur.

Carlyle, o 'garib ve bedbaht deha zevcesinin kendi ellerile ve birâzda yüreğile hazırladığı ekmekden başka bir şey yiyemezdi: Cümlemiz aynı haldeyiz; her gün muhabbet ve şefkatle karışık bir ekmeğe muhtacız; Ken-

[*] Burada söylenmek murad olunan şudur: Hazreti İsa, Allah olarak ölmekle dünyayı, her halde müfekkireyi Allahdan ve onun vesayet ve tehaakkûmünden kurtarmış oldu.

A. D.

[*] Baş tarafı 310, 312 ve 313 üncü İctihad lardadır.

disinden böyle bir ekmek alacağı perestide bir ele malik olmayanlar bu ekmeği Allahlarından, ideallerinden, hulyalarından isterler. Mükfekkireleri için kendilerine bir a'ile yaparlar, na mütenahi içinde bir yürek ihtira' ederler.

Şübhesiz, ibtida'i ekvamda himaye ve muhabbet ihtiyacı ictima'isi de yüksek olmamıştır. Uluhiyyetlere atf olunan vesayet vazifesi evvela, hayatın az çok 'adi kazalarına hasr olundu. Bil'ahere bu vesayetin mevzu'u ma'nevi azâdlık oldu ve mezarın maverasına kadar bile ittis' etdi.

O zaman himaye ve merbutiyyet ihtiyacı nihayet insanın ve 'alemin mukaddes mes'eleleriue temas etdi. Bu vecd ile dir ki esasında hemen hemen fizikî olan din, bir metafizike münker olur.

Bitmedi

Garb fikriyyatı

LORD BYRON

Tercüme'i hali

George Gordan, Lord Byron ingiliz şa'irlerinin büyüklerindendir aslı normand olan bir meşhur a'iledendir.

Babası servetini batırmışdı, fakat amcalarından William Byron, 10 yaşında çocuk Byrona servetini ve Lordlar kamarasındaki makamını terk etdi.

George, hastalıklı doğmuşdu, Walter Scott gibi bir ayağı topaldı. Tahsilini Harrow «College» inde yaptı; sonra Cambridge Darülfunununda bitirdi. İta'etsiz ve ba'zan korkunc idi; daha o zaman kendisini memleketinde «arzu edilmez» kılacak mağrur seciyesini, 'ismet furuşluğa karşı istihkarını gösteriyordu.

Daha Darülfunununda bulunmuş senelerde zamanın hadiselerile 'alakadar bir çok şa'irler yazmışdı; bunlardan ba'zıları pek aslı idi. Bunları 1807 de Hours of Idleness ya'ni Boş sa'atlar 'unvanile neşr etdi. Edimburg Mecmu'ası nın sahibi bu eser hakkında haşin ve istihzalı bir makale neşr etdi. Byron İskoçyalı münekkidler ve ingiliz şa'irleri adlı şedid bir hicviyye ile cevap verdi.

İsbati rüşd eder etmez Lordlar kamarasında makamını işgal etdi; fakat pek az zaman sonra M. Hobhouse ile birlikde uzun bir Seyahete çıktı. Portekiz İspanya, Yunanistan

Türkiye memleketlerini ziyaret ederek yapılan bu seyahet Haralod un seyaheti adlı büyük manzumesinin ilk iki mekamesinde hikâye olunmuşdur. Çanak kal'a boğazını yüzerek geçdi, üç sene gaybubetden sonra avdet etdi. Lordlar kamarasının müzakerelerine 'alakadar olmaya başladı ve bu meclisde muvaffakiyetle bir kaç nutuk irad etdi. Sonra Harlod un seyaheti nin ilk iki mekamesini neşr etdi. Bundan sonra daha küçük manzumeler geldi: Gâvur Abydos un nişanlısı, Corsaire, Lara gibi. O zaman İngiliz cem'iyetinin ma'budu idi. Güzelligi, aynı zamanda hem «mélancolique» hem istihzakâr olan dehası her kesin muhabbetini yahud merakını celbediyordu.

Hiç bir zaman evlenmeyeceğine 50 ingiliz lirasına bahsa tutuşmuşdu.

Miss Isabelle Millbankaraşt geldi ve 1815 senesi Kânuni sanisinin 2 sinde izdivac etdi. Evvelâ mesud olan bu izdivac, aradan çok geçmeden bozuldu. Lady Byron, şübhesiz zevcinin dehasını takdir etmemek hatasında bulunarak artık şa'ir yazmak itiyadını terk etmeye karar verib vermiyeceğini şa'irden soruyordu. Fakat Lord Byron'un daha vahim hataları vardı. Buhatalarının tahattur olunabilenlerinin en küçükleri müsrifliği, borçları, yüksek ingiliz cem'iyetlerince hicab engiz olan eksantriklikleridir. Bir kız çocukları dünyaya geldi. Adını Ada koydular. Babası perestiş ediyordu, ondan ekseriya müteheyyic lisanla bahs eder. Fakat, Byron zevcesinden ayrıldı ve 25 nisan 1816 da İngiltereyi terk etdi ve yeni seyahete çıktı, bu seyahetin hikâyesi Child Harold'un seyahati nin III üncü ve IV üncü mekamesini işgal eder. Artık memleketini bir daha tekrar görmeyecekti.

Bu defa Belgigue den Rin sahillerinden İsviçreden, İtalyadan geçer, Venise de uzun müddet ikamet eder, burada bütün ziyafetlerin en mergub musafiri olur. Bir sehirden diğer sehire geçer birbirini müteakıb Ravenne, de Rome da, Pise de Genes de ikamet eder. Manfred i Chillon mahbusu nu, Mazeppa yi, Don Juan ı v.s. yi yazar. İtalyan hürriyeti ve ittihadı için çalışan Carbonari cem'iyeti hafiyyesine girer. Ta' kib olunduğunu, arkasında hafiyye bulunduğunu his ediyordu. Türk imparatorluğuna 'isyan etmiş ve bir istiklâl harbi açmış olan Yunanistana gitmeye karar verir 1824 de İtalyayı terk eder ve Yunanistanın Missolongi